

Sprzączka lirowata

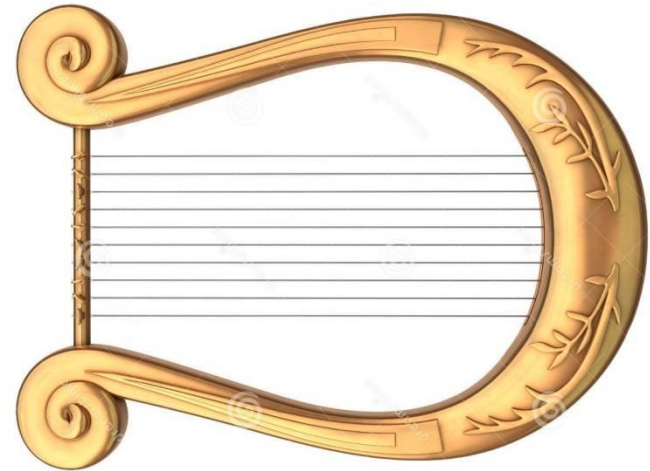
Nr slajdu

2. Spis treści
3. Nazwa
4. Opis zabytku z Radomia
5. Surowiec i technika wykonania
6. Jak była noszone sprzączki lirowate?
7. Lokalizacja radomskiej sprzączki lirowatej
8. Pochodzenie radomskiej sprzączki lirowatej
9. Chronologia sprzączek lirowatych, w tym radomskiej

Nazwa

Sprzączka lirowata

Lira

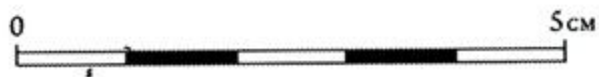
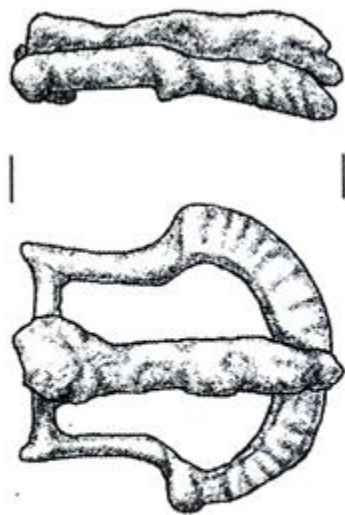
Nazwa – sprzączka lirowata – pochodzi od jej kształtu przypominającego lirę, instrument muzyczny.

Opis zabytku z Radomia

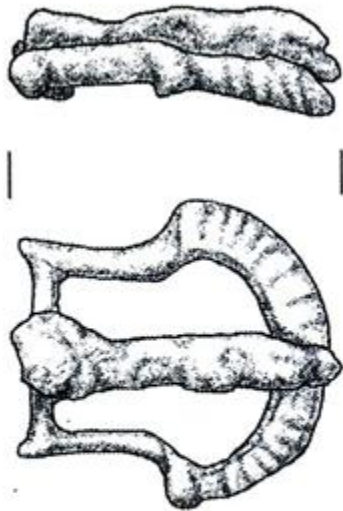
Zabytek ma prostą i nieskomplikowaną budowę. Składa się z ramki i kabłąka.

Przednia część ramki jest półkolista, płasko-wypukła, z charakterystycznym guzkiem znajdującym się po środku jej zewnętrznego obwodu i nacięciami stanowiącymi ornament. Być może pierwotnie były one jeszcze wzbogacone dodatkowym materiałem zdobniczym.

Tylna, prostokątna część ramki jest gładka. Na jej poprzecznym ramieniu zamocowany jest kolec. Opiera się on na froncie wachlarzowatego fragmentu ramki. Ostro zakończony kolec spoczywa w płytkim żłobku, którego przedłużenie stanowi guzkowata wypustka.

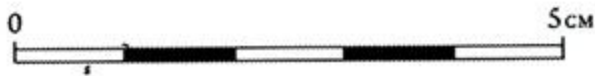

Surowiec i technika wykonania

Ramka sprężeczki lirowatej z Radomia wykonana jest z brązu techniką odlewania w formie.

Kolec jest zrobiony z żelaza. Jeden jego kolec jest rozklepany i luźno owinięty na poprzecznym ramieniu ramki a drugi, opierający się na zdobionym fragmencie klamerki, ma ostre zakończenie.

Jak były noszone sprzączki lirowate?

Sprzączki lirowate były ozdobnymi uzupełnieniami stroju. Służyły do spinania pasa. Ich szerokość była dopasowana do jego wymiarów.

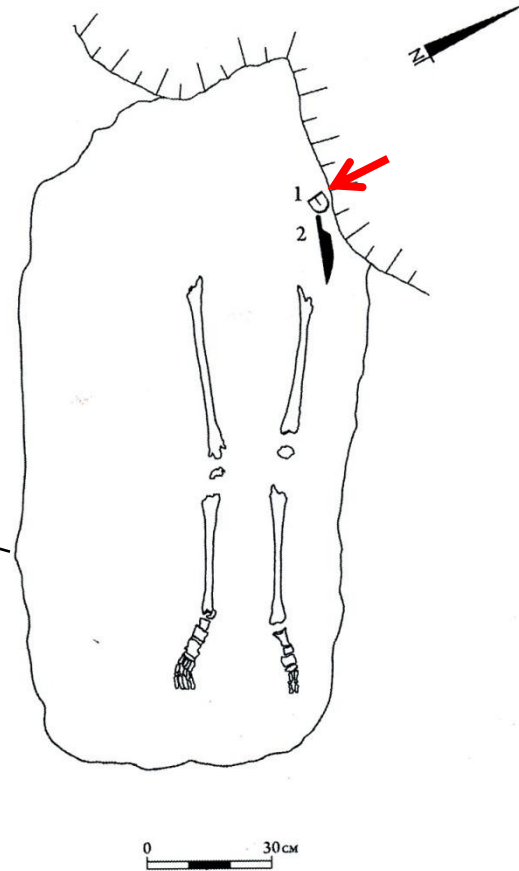
Szerokość sprzączki z Radomia wynosił ok. 2,5 cm. Spinała pas wąski.

Lokalizacja radomskiej sprzączki lirowatej

GRÓB 59

1. Gród „Piotrówka”, 2. Osada przygodowa nad rzeką Mleczną,
3 Osada targowa i kościół pw. św. Wacława, 4 Osada przygodowa
i cmentarzysko, 6. Osada przygodowa.

Sprzączka została odkryta w 1966 r. na cmentarzysku przygodowym (st. 4) wchodzącym w skład wczesnośredniowiecznej aglomeracji grodowej nad rzeką Mleczną. Znajdowała się przy zniszczonym pochówku osoby o nieustalonej płci i wieku.

Pochodzenie radomskiej sprzączki lirowatej

Sprzączka radomska ma liczne analogie wśród zabytków tego rodzaju znanych z nad rzek Kamy, Wołgi, środkowego Dniepru i z Niziny Węgierskiej. Tam występują one jako pojedyncze znaleziska. Koncentrację tworzą na Wołyniu, zachodniej Ukrainie, nad środkowym Bugiem i w Wielkopolsce.

Na ziemiach polskich sprzączki lirowate są traktowane jako importy z Rusi Kijowskiej.

Nie da się wykluczyć, że część z nich wytwarzana też była na miejscu, jako naśladownictwo wyrobów wschodnich.

Chronologia sprzączek lirowatych, w tym radomskiej

Zapinki lirowate datowane są szeroko – od końca X do XIII wieku. Okres ich największej popularności przypada na 2. połowę XI – XII stulecie.

Zabytek z Radomia pochodzi z nekropolii użytkowanej w okresie od 4 ćwierci XI – do końca XII wieku.